

Agendapunt 8.1 Schriftelijk jaarverslag 2007

Jaarverslag ChristenUnie 2007

Voorwoord

Het jaar 2007 is in meerdere opzichten een bijzonder jaar geworden. Voor het eerst in de geschiedenis maakt de ChristenUnie deel uit van het kabinet. En voor het eerst in de historie traden vertegenwoordigers van de ChristenUnie toe tot colleges van gedeputeerde staten. Het samengaan van RPF en GPV heeft na 6 jaar hard werken, geleid tot het beoogde effect. De som is meer geworden dan de delen. Het is goed om hier, in een terugblik op het afgelopen jaar, op te merken dat we als mensen in onze partij zijn gezegend door onze God. In de partij willen we Hem dienen en Christus navolgen in de politiek. Langs die weg zijn we op de unieke positie van dit moment gekomen. Dat moeten we tegen elkaar blijven zeggen.

Met de nieuwe bestuurlijke verantwoordelijkheden, is de partij in een unieke positie terechtgekomen. Een positie waarin zij op een heel nieuwe manier mag werken aan haar visie. Een positie die ook herbezinning vraagt op de wijze waarop de partij organiseert, overlegt en netwerkt. En die continue reflectie eist op onze missie, waarbij wij onze opvattingen over politieke vraagstukken, funderen op het Woord van God. Want deze nieuwe rol in het landsbestuur, mag nooit tot gevolg hebben dat de ChristenUnie ineens niet of minder herkenbaar zou zijn. Of, zoals André Rouvoet op het najaarscongres in 2007 zei: "... in 2011 moeten de kiezers op dezelfde uitgesproken, christelijk-sociale partij kunnen stemmen waar ze in 2006 hun vertrouwen aan hebben gegeven. Een principiële partij die zich baseert op Gods Woord en van daaruit lijnen trekt naar de politieke vraagstukken van vandaag; een partij die dicht bij de mensen staat. Oftewel: een partij met een helder getuigenis en een goed program".

Het Landelijk Bestuur heeft zich deze opdracht in 2007 helder voor ogen gehad. Het investeren in onze politieke boodschap, door op alle bestuurlijke niveaus met een voluit bijbelse politieke boodschap zichtbaar, relevant en verrassend een zo breed mogelijke doelgroep aan te spreken.

Peter Blokhuis
Voorzitter

1. Strategienota en kernprogramma

1.1 Herijking of herschrijving doorgeschoven naar 2008

De Strategienota, zoals deze is opgesteld in april 2003, was ontworpen voor een tweejaarlijkse herijking. In 2005 is dit voor het eerst gebeurd. Het bestuur heeft besloten om deze herijking in 2007 (nog) niet ter hand te nemen. De ChristenUnie is immers als partij in een geheel andere politieke positie gekomen en daar is in de Strategienota geen rekening mee gehouden. Bovendien wekt de term 'Strategienota' de indruk dat deze voor de hele partij de inhoud en richting bepaalt. Zo is hij ooit ook gepresenteerd. Maar dat is niet realistisch, gelet op de onafhankelijke positie die onafhankelijke partijonderdelen innemen. Het is daarom beter om het karakter van een dergelijk strategiestuk te definiëren als een visie op de bestuurlijke prioriteiten voor de komende periode.

Omdat er wel behoefte is aan een partijbreed visie- en strategiedocument, zal aan de hand van de nieuwe bureaudirecteur zo'n document worden opgesteld. Want alleen als de verschillende (onafhankelijke) partijonderdelen goed samenwerken, kunnen we de ChristenUnie als eenduidig en sterk merk blijven profileren.

1.2 Enkele doelstellingen uit de Strategienota 2005

Toch bevat de huidige Strategienota voldoende aanknopingspunten voor heldere doelstellingen. De inzet blijft om een zo breed mogelijke doelgroep aan te spreken met de boodschap over bijbels gefundeerde politiek. Daarbij is het onder meer belangrijk dat we:

- beschikken over een goede corporate communicatiestrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van marktonderzoeken om doelgroepen gericht te kunnen benaderen. De actie Stop Kinderarbeid – Eerlijke handel is daar een voorbeeld van (zie 3.3);
- blijven investeren in een groeiend aantal leden. De inzet van ledenpolls en vernieuwing en vergroting van de internetmogelijkheden dragen hieraan bij (zie 2.4) ;
- zoveel mogelijk gebruik maken van kennisuitwisseling en informatie via internet (zie 3.4.3).
- werken aan een verdere ontwikkeling van de cursus 'Iedereen van de Partij' binnen het raamwerk van de Kaderschool (zie 3.4.4);
- actief op bezoek gaan bij kiesverenigingen (zie 3.1);
- werken aan verbetering van scouting, opleiding, vorming en training, zodat meer enthousiaste leden gekwalificeerd zijn om als volksvertegenwoordiger of bestuurder op te treden (zie 3.4.1);
- streven naar een uitbreiding van het netwerk met relevante maatschappelijke organisaties (denk aan de participatie in de Micha-campagne). Een verdere ontwikkeling van de Permanente Campagne is hiervoor een goed instrument dat zorgt voor politieke actie en zichtbaarheid. Ook betrekken we meer maatschappelijke partners bij partijcongressen (denk aan de opening van het najaarscongres door de directeur van TEAR, Marnix Niemeijer);
- internationale netwerken niet vergeten, mede met het oog op christelijke fractievorming in Europa (zie 3.6);
- blijven werken aan een structuur en cultuur die de realisatie van de doelen maximaal ondersteunt. Omdat de ChristenUnie integriteit hoog in het vaandel heeft staan, is er in 2007 een gedragscode ontwikkeld (zie 3.2.1).

1.3 Aanpassing Kernprogramma

Het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie vooronderstelt een aantal uitgangspunten die vastgelegd zijn in het kernprogramma. Hoewel het kernprogramma vooral uitgangspunten bevat, is het geen tijdloos document. Het Landelijk Bestuur acht het daarom wenselijk om het telkens na vier jaar te evalueren. Deze evaluatie moet dan plaatsvinden in het licht van de door de fractie ingenomen standpunten, het laatste verkiezingsprogramma en de actuele maatschappelijke situatie. Dat geldt des te meer nu de ChristenUnie regeringspartij is geworden.

De tekst van het huidige kernprogramma doet gedateerd aan. Het is een fusietekst die de sporen draagt van de voorgangers van de ChristenUnie, GPV en RPF. Het stadium van de fusie zijn we voorbij. Dat moet ook in het kernprogramma tot uitdrukking komen. Het kernprogramma moet ook een levend document zijn. Dat kan het alleen zijn als er aandacht aan wordt besteed.

Het is van belang dat het evalueren en bijstellen van het kernprogramma plaats vindt in het jaar na de Tweede Kamerverkiezingen. Als een nieuw verkiezingsprogramma geschreven wordt, moet het kernprogramma klaar zijn.

Het Landelijk Bestuur heeft inmiddels een kernprogrammacommissie geïnstalleerd. Deze commissie heeft de opdracht gekregen om het bestaande kernprogramma te herzien in het licht van enerzijds de voortgaande bezinning binnen de ChristenUnie en anderzijds actuele politieke ontwikkelingen. Het kernprogramma moet een goed leesbare tekst zijn waarmee mensen in de partij kunnen werken. De bemensing van deze commissie is als volgt: Joop Alsema (commissievoorzitter, tevens politiek secretaris ChristenUnie), Peter Blokhuis (voorzitter ChristenUnie), Mart Keuning (vice-voorzitter en bestuurslid Politiek van Perspectief), Roel Kuiper (directeur a.i. Wetenschappelijk Instituut), Frans de Lange (voorzitter Bestuurdersvereniging) en Jacob Pot (ambtelijk secretaris TK-fractie). De commissie wordt verder ondersteund door Geert Jan Spijker en Esther Mouissie-van der Wiel. De verwachting is dat de commissie in de loop van 2008, na consultatie van verschillende partijgeledingen, haar bevindingen aan het bestuur zal rapporteren. Als het bestuur instemt met de tekst, legt het het nieuwe kernprogramma voor aan het Uniecongres.

2. Verkiezingsresultaten en ledenontwikkeling

2.1 Kabinetsdeelname

In februari 2007 presenteerden de fracties van het CDA, de PvdA en de ChristenUnie het regeerakkoord Samen werken, samen leven. De drie ChristenUnie-speerpunten milieu, jeugd en gezin en kwetsbare groepen in de samenleving, waren ook bij de formatiebesprekingen leidend. Op deze drie hoofdpunten wenste de ChristenUnie bijstelling van het kabinetsbeleid. Dat is terug te zien in het regeerakkoord. Dit akkoord betekent een belangrijke bijstelling ten opzichte van de vorige kabinetten Balkenende. Van 'saneren en liberaliseren' naar 'investeren in kwaliteit en duurzame verbondenheid'. Namens de ChristenUnie traden André Rouvoet (minister van jeugd en gezin en vice-premier), Eimert van Middelkoop (minister van defensie) en Tineke Huizinga (staatssecretaris van verkeer en waterstaat) toe tot de regeringsploeg. Door de 'overstap' van André en Tineke, konden de nummers 7 en 8 van de kandidatenlijst (Esmé Wiegman en Ed Anker) hun opwachting maken in de Tweede Kamer.

De partij staat voor de uitdaging om op de voor haar belangrijke thema's in deze regeerperiode resultaten te boeken. Het Landelijk Bestuur constateert dat er het afgelopen jaar belangrijke stappen zijn gezet. Er is, eerst in het regeerakkoord, later in uitgebreidere beleidsvoornemens, vooral gewerkt aan een omslag in denken op thema's als jeugd en gezin en medisch-ethische kwesties. Het feit dat Nederland nu een minister van Jeugd en Gezin kent, is pure erkenning van het belang en de noodzaak van een goed gezinsbeleid. En de voornemens tot verruiming van de alternatieve keuzemogelijkheden voor abortus (zoals de opvang van tienermoeders) en voor euthanasie (de palliatieve zorg) is een heuse trendbreuk met de afgelopen jaren. Ook kreeg een echt ChristenUnie-speerpunt als duurzaamheid volop aandacht.

2.2 Provinciale Statenverkiezingen

Ten opzichte van de Kamerverkiezingen van 22 november 2006 bleek de ChristenUnie de grootste groeier bij de statenverkiezingen van 7 maart 2007. De ChristenUnie haalde 5,6% van de stemmen, tegen 3,4% in november 2006. Goed voor 38 zetels. Opvallend is dat de ChristenUnie ten opzichte van de Provinciale Statenverkiezingen van 2003 in geen enkele gemeente in Nederland verlies heeft geleden, noch in absolute aantal stemmen, noch in percentage. In Fryslân deed de ChristenUnie in 2007 zonder de SGP aan de verkiezingen mee. Alleen in Noord-Brabant en Noord-Holland hadden ChristenUnie en SGP een gezamenlijke lijst bij deze verkiezingen.

De ChristenUnie verstevigde niet alleen haar positie in alle Provinciale Staten, maar verzilverde die winst ook nog. Het is de voortzetting van hetzelfde patroon dat we na de verkiezingen voor de gemeenteraden en voor de Tweede Kamer zagen: flinke winst in zetels en vervolgens ook bestuurlijke verantwoordelijkheid mogen dragen in colleges en kabinet. De ChristenUnie heeft nu 6 gedeputeerden: Rudi Slager (Groningen), Piet Adema (Fryslân), Henk Baas (Drenthe), Annelies van der Kolk (Gelderland), Joop Evertse (Zuid-Holland) en Frans Hamelink (Zeeland).

2.3 Eerste Kamerverkiezingen

Een goede uitslag bij de Provinciale Statenverkiezingen, betekent ook een goede uitslag van de Eerste Kamerverkiezingen. Aangezien statenleden de Eerste Kamer kiezen, is de uiteindelijke uitslag

doorgaans geen grote verrassing. Voor de ChristenUnie werden Egbert Schuurman, Remmelt de Boer, Flora Lagerwerf en Roel Kuiper in de senaat gekozen. Een groei van 2 naar 4 zetels.

2.4 Ledenontwikkeling

De groei van het ledenaantal van de ChristenUnie heeft zich in 2007 doorgezet; 2.063 nieuwe leden meldden zich aan. De partij boekte netto 1.010 leden winst (3,8%) en de teller staat per 1 januari 2008 op 27.683 leden.

De forse ledenwinst is te danken aan een gerichte ledenwerfactie onder de 'vrienden van de fractie'. Deze groep donateurs heeft haar betrokkenheid bij de Tweede Kamerfractie omgezet in 'commitment' voor de partij.

3. Vitale geledingen

3.1 Het Landelijk Bestuur

De taak van het bestuur is om te zorgen voor goede verhoudingen binnen de partijorganisatie. Daarom onderhoudt het contacten met alle geledingen waaronder kiesverenigingen en provinciale besturen (halfjaarlijks Unieconvent). Met name de bestuurscontactpersonen voorzien in een behoefte onder de ChristenUnie-kiesverenigingen. In 2007 zijn 15 verenigingen bezocht door een delegatie vanuit Partijbureau, Landelijk Bestuur en Provinciale Uniebestuur.

Zowel het Landelijk Bestuur als het Dagelijks Bestuur vergaderen in de regel maandelijks, met uitzondering van de zomermaanden.

3.1.1 Interne overlegstructuren

Door de kabinetsdeelname ontstond er een nieuwe 'geleding' die de partij nog niet kende: het ChristenUnie-kabinetssmaldeel. In de loop van 2007 moest het bestuur zoeken naar de juiste interne overlegstructuren. Inmiddels is de donderdagavond het vaste moment waarop bewindspersonen, de fractievoorzitter in de Tweede Kamer, de partijvoorzitter en de directeur van het Partijbureau partijzaken met elkaar afstemmen.

Daarnaast vindt er, onder leiding van de politiek secretaris, ongeveer 6-wekelijks een "Politiek Beraad" plaats, waarbij vertegenwoordigers van verschillende partijgeledingen over actuele politieke thema's praten.

Door het jaar heen hebben bestuursleden regelmatig (informeel) contact met de verschillende parlementariërs. Aan het einde van 2007 (en deels begin 2008) vonden er verschillende individuele coachingsgesprekken plaats met de Tweede Kamerleden. Het bestuur heeft hiervoor een eigen 'Regeling voor gesprekken met kamerleden en europarlementariërs' vastgesteld. Zo vindt optimale afstemming plaats tussen bestuur en kamerleden. In verband met de relatief korte tijd dat de nieuwe senatoren zitting hebben in de Eerste Kamer (namelijk een half jaar), hebben er nog geen coachingsgesprekken met deze kamerleden plaatsgevonden.

3.1.2 Samenstelling LB

De samenstelling van het Landelijk Bestuur is in 2007 op een aantal plaatsen gewijzigd. Internationaal secretaris Gerard Geijtenbeek had in 2006 zijn afscheid reeds aangekondigd en fungeerde daarna 'ad interim'. Esmé Wiegman-van Meppelen Scheppink trad ook terug als bestuurslid. Zij werd dankzij de kabinetsdeelname lid van de Tweede Kamer. Aangezien de bestuursleden Bert Niehof en Arie de Graaf hadden aangegeven in de loop van 2007 te willen terugtreden, de termijn van de politiek secretaris erop zat en het Landelijk Bestuur een uitbreiding van het bestuur wenselijk vond, moest op het voorjaarscongres in zes vacatures worden voorzien.

Het Uniecongres verkoos Joop Alsema voor een nieuwe termijn als politiek secretaris. Dick van Dijk werd de nieuwe internationaal secretaris. Verder traden Shamir Ceuleers, Sandra Korteweg, Peter van Duijvenbode en Marja Sijpestein toe tot het Landelijk Bestuur. De vier laatstgenoemden vervullen samen met Jacques Christiaanse de rol van bestuurscontactpersoon.

Arie de Graaf en Bert Niehof traden op het Uniecongres van 17 november formeel terug als bestuurslid, zodat de samenstelling van het bestuur er op 31 december 2007 als volgt uitzag:

Joop Alsema (politiek secretaris),
Peter Blokhuis (voorzitter),
Bert Boerman (penningmeester),
Jacques Christiaanse,
Shamir Ceuleers,
Dick van Dijk (internationaal secretaris),
Peter van Duijvenbode,
Bert Groen (vice-voorzitter),
Jan Harmsen,
Sandra Korteweg-Vermeer,
Betty Poutsma-Jansen (secretaris) en
Marja Sijpestein-de Gelder

Op het najaarscongres was Bert Groen niet aanwezig. Dit had alles te maken met zijn gezondheid. Begin oktober moest hij in kritieke toestand heel plotseling in het ziekenhuis worden opgenomen. Na een zware operatie, begon een lange herstelperiode. Al met al is Bert er wonderwel goed bovenop gekomen. Daarvoor past allereerst en bovenal dank aan onze God. Zijn zorg en nabijheid hebben Bert, zijn vrouw en hun verdere familie van heel dicht bij mogen ervaren. Een en ander heeft er wel toe geleid dat Bert rustiger aan wil doen. Hij heeft aangegeven zijn functie in het Landelijk Bestuur op het voorjaarscongres van 2008 te willen neer leggen. Het Landelijk Bestuur heeft daarop uit zijn midden Sandra Korteweg verkozen als nieuwe vice-voorzitter.

3.2 Unie- en Ledencongressen

3.2.1 Uniecongressen

In 2007 zijn twee Uniecongressen gehouden; een in het voorjaar (28 april) en een in het najaar (17 november). Het voorjaarscongres in Lunteren had een sterk huishoudelijk karakter (jaarrekening en verslagen). Ook vonden er bestuursverkiezingen plaats. Een gepland bezoek van de Deense christendemocraten (KD) kon in verband met een staking onder vliegtuigpersoneel geen doorgang vinden.

Het najaarscongres in Zwolle stond in het teken van de herziening van statuten en reglementen. Dankzij een zeer hoge opkomst van afgevaardigden van kiesverenigingen, konden de statuten worden herzien. Verder zijn het reglement Uniecongres, het Reglement Ledencongres, het Reglement Kandidaatstelling en verkiezingen en de Bewilligingverklaring aangepast en werd de nieuwe Regeling Verenigbaarheid functies aangenomen. Deze eerste (en grootste) stap in herzieningstraject zal bijdragen aan een heldere en transparante besluitvormingsstructuur in de partij.

Voor het najaarscongres had het Landelijk Bestuur aanvankelijk ook het voorstel Gedragscode voor ChristenUnie-politici aangeboden. Daarmee gaf het bestuur gevolg aan een aan het Uniecongres gedane belofte om met een heldere, uniforme regeling te komen voor een transparante verantwoording van onkostenvergoedingen voor ChristenUnie-politici. Daarnaast bevatte het voorstel ook andere integriteitsnormen en benoemde het een vijftal 'ChristenUnie-waarden'. In aanloop naar het congres bleek een conceptmotie over de rol die mensen met een homoseksuele relatie binnen de partij al dan niet zouden kunnen spelen, veel onrust en ophef te veroorzaken. Zowel binnen de partij als daarbuiten. Het Landelijk Bestuur trok daarop het voorstel Gedragscode in (het voorstel werd aangehouden) en stelde de commissie Representatie in onder voorzitterschap van de Zwolse wethouder Janco Cnossen (tevens oud-voorzitter GPV). De commissie bestaat verder uit: Ad de Boer, Gijsbert van den Brink, Rogier Havelaar, Alie Hoek-van Kooten, Tjitske Kuiper-de Haan, Flora Lagerwerf, Meindert Leerling en Herman van Wijngaarden. De commissie kreeg de opdracht om te onderzoeken of de ChristenUnie (in brede zin) eisen kan stellen aan de levenswijze van haar vertegenwoordigers en, zo ja, hoever zij daarin kan gaan. Daarbij zal de commissie vóór de zomer van 2008 haar bevindingen moeten publiceren.

3.2.2 Ledencongres

Het zeer goed bezochte najaarscongres van 2007 bestond ook uit een Ledencongres. In het middagedeelte konden leden van de kiesverenigingen spreken over politieke en maatschappelijke

onderwerpen. Voor een deel van deze onderwerpen werd aansluiting gezocht bij de thema's die in de bundel Frisse Lucht van het Wetenschappelijk Instituut waren aangestipt.

Op het Ledencongres zijn ook resoluties ingediend over de vraag in hoeverre de ChristenUnie expliciet zou moeten blijven vasthouden aan haar standpunt dat Jeruzalem de ongedeelde hoofdstad van de staat Israël zou moeten zijn. Nadat in de deelsessie pittig gediscussieerd werd, bleken de indieners van de resoluties deze ingetrokken te hebben en in plaats daarvan een compromis-resolutie in stemming te willen brengen. Deze resolutie is niet aangenomen.

Naar aanleiding van de gang van zaken op het Ledencongres, is het Landelijk Bestuur tot de conclusie gekomen dat deze nog wel verbetering behoeft. Met name de bespreking van thema's in kleine groepen en een daaropvolgende stemming in een grote groep, leidt tot onduidelijkheid. Ook het plenair bespreken van 'spontaan' in deelsessies ontstane resoluties is daar debet aan. In komende congressen zullen de verschillende doelstellingen van het Ledencongres (politieke bezinning en vorming enerzijds en de bevoegdheid om daarover uitspraken te doen anderzijds) beter onderscheiden moeten worden.

3.3 Communicatie en Campagnes: het uitdragen van onze boodschap

3.3.1 Permanente Campagne

De permanente campagne heeft ertoe bijgedragen dat de Christenunie zichtbaar, relevant en verrassend uit de hoek kwam. In 2007 heeft de ChristenUnie met een permanente campagne zich hard gemaakt voor Stop Kinderarbeid – Eerlijke Handel. Daarnaast hebben we tijd gebruikt om te komen tot een permanente campagneplan voor 2008 en verder. In het vierde kwartaal van 2007 is er een consultatieronde langs Kamerleden gehouden. Het is zeer bruikbaar geweest en heeft veel concrete politieke onderwerpen opgeleverd. Vervolgens is er een nuttige brainstorm met de PC-groep geweest over welke onderwerpen bruikbaar zijn voor de PC.

3.3.2 Internet

In 2007 is een splitsing gemaakt in webredactie en webbeheer, om zo beide aspecten van het internetwerk goede aandacht te kunnen geven. Dit heeft als gevolg dat er op een meer structurele wijze nieuwsberichten op de website werden geplaatst en er beter kan gaan worden nagedacht over nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van de website. De website is aantrekkelijker geworden doordat er binnen de bestaande structuur van de website meer aandacht is besteed aan beeldmateriaal en vormgeving. Ook de dienstverlening met betrekking tot de website is richting collega's, lokale webmasters en leden meer servicegericht geworden. Voor lokale webmasters zijn er verschillende functionaliteiten ontwikkeld en beschikbaar gesteld, waaronder de mogelijkheid tot versturen van digitale nieuwsbrieven, beheren van een lokaal forum, aanmaken van eigen formulieren/peilingen en de mogelijkheid om bezoekers te laten reageren op nieuwsberichten. De landelijke nieuwsbrief wordt nu met meer regelmaat verstuurd.

3.3.3 HandSchrift

In 2007 heeft HandSchrift een belangrijke restyling ondergaan. Deze restyling was een laatste stap in het proces om dit partijmagazine te professionaliseren. Eerder al hebben de artikelen meer samenhang gekregen door per nummer één centraal bladthema mee te geven aan alle schrijvers. In de zomer van 2007 is het blad qua vorm aangepast. Dat resulteerde in een rustige, moderne en zakelijke vormgeving en kleurzetting, die goed passen bij de stijl van de ChristenUnie. Daarnaast is de papiersoort gewijzigd; het blad wordt nu op het meest milieuvriendelijke papier gedrukt. Ook dat zorgt voor een stijlverandering. Voorheen was het magazine duidelijk meer glossy, nu straalt het meer zakelijkheid en milieuvriendelijkheid uit.

3.3.4 Televisie- en radiospots

Zoals al jaren gebruikelijk is, zijn er ook het afgelopen jaar weer tweewekelijks radio-uitzendingen geweest in het kader van de zendtijd politieke partijen op Radio 5. Uit nieuws- en kostenoverwegingen is gekozen voor 9-minuten durende interviews met politieke bestuurders uit alle geledingen van de partij. In deze interviews komen allerhande actuele politieke onderwerpen aan bod. Het Partijbureau werkt bij de totstandkoming van deze producties op een prettige manier samen met de Tweede Kamerfractie. Ook op televisie, tijdens de Zendtijd voor Politieke Partijen, laat ChristenUnie haar stem horen. De TV-spot in 2007 accentueerde onze deelname aan het kabinet en stabiele factor in het politieke spectrum.

3.4 Investeren in onze lokale basis

3.4.1 Kaderschool

Het afgelopen jaar heeft de Kaderschool een verdere ontwikkeling doorgemaakt. In de eerste helft van 2007 is het aanbod verder ontwikkeld tot meer dan 20 cursussen en trainingen voor leden, besturen en politici. Iedereen die actief is, of dat wil worden, kan zich via de ChristenUnie Kaderschool ontwikkelen op de domeinen hoofd (kennis), hart (motivatie) en handen (vaardigheden). Op 15 september organiseerde de Kaderschool een open dag, waar uitgebreid kennisgemaakt kon worden met het aanbod voor het gehele studiejaar.

Vanuit de bestemmingsreserve Vormingswerk zijn twee promotiespots, 1500 studiegidsen en een logo ontwikkeld om de Kaderschool aan de man te brengen. Daarnaast hebben diverse bijeenkomsten en brainstormsessies plaatsgevonden met deskundigen, trainers en leden van de Raad van Advies om de kaderschool vorm te geven of onze eigen deskundigheid te vergroten. Ook is een eigen website ontwikkeld die veel meer mogelijkheden biedt om het aanbod te presenteren, maar ook om in de toekomst lesstof via de kaderschoolsite beschikbaar te stellen. De site van de Kaderschoolsite trekt maandelijks gemiddeld 900 unieke bezoekers die met elkaar 3000 tot 4000 pagina's bezoeken.

De trainingen en cursussen van de ChristenUnie Kaderschool worden gegeven vanuit een team van deskundigen van binnen en buiten de partij. Raadsleden, wethouders, bestuursleden en mensen die vroeger actief zijn geweest trekken het land door om de trainingen of cursussen te geven.

De Kaderschool staat op de kaart. Er is ontzettend veel werk verzet en het Landelijk Bestuur is tevreden met het resultaat. De naamsbekendheid van de Kaderschool is groot, mensen zoeken gericht op de site of benaderen de Kaderschool direct. In 2007 zijn uiteindelijk 22 trainingen georganiseerd waarbij we ruim 250 mensen hebben ontmoet. De uitdaging voor 2008 is deze lijn voort te zetten in opwaartse richting.

3.4.2 Ondersteuning bestuurders en politici

Vanuit het Partijbureau worden ook leden van de Bestuurdersvereniging (soms individueel) ondersteund. Inmiddels heeft de BV bijna 700 leden, van wie het overgrote deel politiek actief is.

Verder is op 30 en 31 maart 2007 is het tweejaarlijkse congres van de Bestuurdersvereniging gehouden, waarbij op beide dagen zo'n 300 deelnemers waren. Het thema was: 'Besturen dichtbij de burger.' Er waren goede sprekers en zeer gevarieerde workshops. Uit de evaluatie bleek dat de deelnemers het congres tussen 'goed' en 'uitstekend' beoordeelden. Aan het eind van het congres hebben de leden een verklaring ondertekend die uitsprekt dat zij "in de komende jaren, individueel en samen, alles willen doen wat in ons vermogen ligt om die grotere verantwoordelijkheden op de juiste wijze te dragen en om goed en dicht bij de burger te besturen.' Dit wordt concreet uitgewerkt in een toelichting aan de hand van de volgende zes begrippen: principieel, rechtvaardig en betrouwbaar, betrokken, transparant, bruggenbouwend en dienstbaar.

3.4.3 Netwerken

Daarnaast is de inzet vooral gericht op netwerkbijeenkomsten, waar bestuurders van elkaar kunnen leren.

Zo ontmoeten burgemeesters en wethouders elkaar in regionale bijeenkomsten. In drie regio's (noord, midden en zuid) hebben in totaal zes bijeenkomsten plaatsgevonden. De inzet is dat deze regio's zich verkleinen en frequenter bij elkaar komen om kennis en ervaring uit te wisselen. In Overijssel is zo'n kleinere groep ontstaan. Met de raadsleden en wethouders van de grote steden heeft het jaarlijks overleg plaatsgehad.

Omdat in 2007 het Platform Decentraal Bestuur is opgeheven is meteen een begin gemaakt met vasthouden van specifieke kennis en deskundigheid. Daarom zijn drie werkgroepen ingesteld:

- WMO
- Jeugd en Gezin
- nWro (nieuwe wet RO)

Deze werkgroepen hebben ten doel om op deze specifieke beleidsterreinen verdere verdieping plaats te laten vinden.

Naast fysieke ontmoeting, is ook het intranet van de BV een plaats waar veel bruikbare kennis beschikbaar is voor leden van de BV. In het afgelopen jaar is de site verder uitgebouwd. Zo heeft de site dossiers gekregen. Ook is het gebruikersgemak vergroot op verschillende manieren. Het forum wordt al veel gebruikt om vragen aan mederaadsleden te stellen. Intranet wordt inmiddels al goed bezocht. In 2007 hebben we ruim 6500 bezoekers gehad. Dit is gemiddeld ongeveer 550 bezoekers per maand.

3.4.4 Opbouwwerk

Op basis van de verkiezingsuitslagen van Tweede Kamer en Provinciale Staten is een zogenaamd Witte Vlekkenplan ontwikkeld. In iets meer dan 30 gemeenten maakt de ChristenUnie serieus kans op een (eerste) raadszetel. De inzet is om in deze plaatsen mensen enthousiast te maken en ze te ondersteunen bij de opbouw van de organisatie. Waar mogelijk samen met Provinciale Uniebesturen. Naast deze witte vlekken hebben we bijzondere aandacht voor onze mensen in Limburg en Noord-Brabant. In Limburg zijn twee trainingen gehouden en in Noord-Brabant één.

Bij het opbouwwerk wordt veel gebruik gemaakt van iedereen van de partij! Dit specifieke trainingsprogramma maakt inmiddels onderdeel uit van de ChristenUnie Kaderschool. In de praktijk blijkt ook steeds meer behoefte aan maatwerktrainingen. In het afgelopen jaar zijn onder de iedereen van de partij! noemer een drietal meerdaagse maatwerktrainingen gegeven.

3.5 Doelgroepenbeleid

3.5.1 Inclusief, partners in politiek

Inclusief wil de ChristenUnie aantrekkelijker te maken voor vrouwen die zich actief willen inzetten in de christelijke politiek en wil daarmee de participatie van vrouwen vergroten.

Daartoe organiseerde Inclusief op 24 februari een bijeenkomst gewijd aan de betekenis van het werk van mevrouw L.G. Bremmer-Lindeboom. Er werd gesproken over de plaats van de vrouw in de 21e eeuw. In workshops was aandacht voor de rol, de talenten en de taken van christenvrouwen in de moderne samenleving. Verder vond er op 22 september een congres plaats met als titel: Macht en Invloed. Op dit congres werd onder meer ingegaan op de vraag hoe politiek actieve vrouwen kunnen leren omgaan met belemmeringen die ze tegen komen in de politiek. Ook gaf Inclusief een boek uit dat hierop inging: Van stem naar zetel. Het Landelijk Bestuur werd op het najaarscongres van de partij in de persoon van zijn voorzitter vereerd met de overhandiging van het eerste exemplaar van dit boek.

De afgelopen jaren draaide deze projectgroep mede op een speciale subsidie van het Ministerie van Sociale Zaken, welke in 2007 afliep. Aan het einde van het project kan worden geconcludeerd dat de meeste doelstellingen zijn gerealiseerd. Met name het aantal vrouwelijke raads- en statenleden is (procentueel) fors gegroeid. Uit de cijfers blijkt echter wel dat de streefcijfers van het ministerie van Binnenlandse Zaken nog niet gehaald zijn.

Het einde van de subsidie betekent niet de aandacht voor vrouwenparticipatie stopt. De inzet is om veel van het (onderzoeks)werk dat is gedaan en dat gedaan moet worden, te borgen in de organisatie van het Partijbureau. De stuurgroep Inclusief zal in 2008 als werkgroep verdergaan.

3.5.2 Verschilende werkgroepen

Andere werkgroepen van de Christenunie hebben ook in 2007 hun steentje bijgedragen. De Werkgroep 50+ is regelmatig bijeengekomen om input te verzamelen voor de Tweede Kamerfractie in Den Haag. Ook was de werkgroep op de ouderenbeurs in Utrecht aanwezig met een nieuwe en frisse uitstraling en waar ook de nieuwe folder werd uitgedeeld. De werkgroep evangelischen is ook frequent bijeengekomen en de werkgroep vervult binnen deze groep een platformfunctie; de politieke bewustwording onder evangelischen neemt toe. De migrantenwerkgroep is in 2007 niet echt actief geweest. De omvang van de werkgroep is gedaald; er wordt hard gezocht naar nieuwe aanwas.

3.5.3 Doelgroepgerichte communicatie

In 2007 is het algemene foldermateriaal herzien. Gekozen is om een algemene ChristenUnie folder te produceren in vier variaties. Er is nu een algemene folder, met daarin de missie van de partij en belangrijke politieke standpunten en een welkomstwoord van André Rouvoet en Arie Slob. Deze algemene folder is gedrukt in vier verschillende versies: deze versies verschillen van elkaar door de

foto op de cover. Daar is bewust voor gekozen om meerdere doelgroepen zich te laten identificeren met de partij. Daarnaast is er een Ouderenkrant geproduceerd voor de 50+ beurs in het najaar van 2007. Deze krant vond gretig aftrek en is na de beurs ook gebruikt bij andere evenementen van kiesverenigingen. De algemene folders en de Ouderenkrant zijn goed onthaald door de kiesverenigingen en in de promotiestands.

3.6 Internationale samenwerking

De ChristenUnie maakt deel uit van internationale netwerken en samenwerkingsverbanden die politieke initiatieven elders in de wereld willen bevorderen. In deze paragraaf een toelichting van de gebeurtenissen in 2007.

3.6.1 ECPM (European Christian Political Movement)

De ChristenUnie is in 2007 actief geweest in het ECPM-verband, mede dankzij de inzet van enthousiaste vrijwilligers. De ChristenUnie heeft ook in 2007 het secretariaat voor de ECPM verzorgd.

Enkele belangrijke gebeurtenissen die plaatvonden in 2007 zijn de “noordoost conferentie” (georiënteerd op Scandinavië en de Baltische landen) en het meerdaags ledencongres. Bij beide evenementen was de opkomst, sfeer en inhoudelijke discussie erg goed. Dit jaar zijn vooral goede banden met de Finse KD (Christendemocraten) ontstaan. De hoop is dat zij in 2008 zullen toetreden tot de ECPM. De Finse KD is een partij met meerdere parlementsleden en een lange historie. Zij is daarmee een goede partner voor toekomstige samenwerking.

Ook zijn er contacten gelegd in Frankrijk, dit tijdens het meerdaags ledencongres in Brussel. Ook hier bestaat de hoop dat de Christenunie met enkele Franse partijen banden kan aanhalen en dat de ECPM wellicht in de volgende jaren een eerst Frans lid kan verwelkomen.

De ECPM oriënteert zich ook op het verkrijgen van Europese subsidie. Hoewel het doel nog ver is, lijkt het haalbaar om binnen enkele jaren hiervoor in aanmerking gekomen. Het voldoen aan deze subsidie-eisen is dan ook een van de speerpunten voor de eestvolgende jaren.

In 2007 heeft de ECPM ook 4 nieuwe leden mogen verwelkomen. De Zwitserse EVP en EDU, de BCD uit Wit-Rusland en de PPM uit Montenegro. Het Landelijk Bestuur is verheugd om te constateren dat het netwerk duidelijk groeiende is.

3.6.2 MATRA (MAatschappelijke TRAnsformatie)

Het belangrijkste MATRA nieuws is dat met ingang van 2008 meerjarenplannen van de deelnemende partijen worden verwacht. Het voorbereiden van de bijhorende subsidieaanvragen zorgde aanvankelijk voor extra werk, maar uiteindelijk kan er wel verder vooruit worden gepland. In 2007 was de focus al duidelijk breder geworden. De ChristenUnie werkte met counterparts in Roemenie, Bulgarije, Armenië, de Baltische staten, Montenegro, Macedonië en Moldavië. In de aanvraag voor 2008-2010 hebben we ook een aanvraag gedaan voor Bosnië, Albanië, Kroatië en Servië. Het christelijke netwerk zich hier namelijk snel uit.

Ook Perspectief heeft weer een summerschool gehouden, dit maal in Duitsland. Esmé Wiegman en Rita Klapwijk (beleidsmederker Tweede Kamerfractie) waren aanwezig namens de ChristenUnie. Verder heeft de eerdergenoemde “noordoost conferentie” kunnen plaatsvinden door de MATRA-gelden en is er ook een grote conferentie in Roemenie geweest waar Rob Nijhoff van het Wetenschappelijk Instituut een lezing gaf. Bureumedewerker Guido van Beusekom is in december samen met fractiemedewerkers Carola Schouten en Rita Klapwijk afgereisd naar Montenegro voor een training en ook om een indruk te krijgen van de nieuw ECPM-lid, de PPM.

Het Landelijk Bestuur stelt verheugd vast dat de ChristenUnie nog steeds nieuwe counterparts in MATRA-landen weet te vinden. Daardoor zijn er nog genoeg mogelijkheden zijn voor verdere samenwerking. Ook is het goed om te zien dat de inspanningen die geleverd zijn in Montenegro, hebben geleid tot een nieuw ECPM-lid uit dat land.

3.6.3 NIMD (Netherlands Institute for Muliparty Democracy)

In het vorig jaarverslag is aangegeven dat het NIMD-bestuur had besloten om meer werk te maken van de binding van het NIMD-werk met de Nederlandse politieke partijen. Dit heeft er toe geleid dat de ChristenUnie een fulltime medewerker heeft kunnen detacheren bij het NIMD. De inzet van de nieuwe

partijcoördinator is om, waar dat kan, het ChristenUnie-profiel binnen het NIMD zichtbaar te maken en te versterken. Namens de partij is Willem Haitzma lid van het NIMD-bestuur en zitten Bert Groen en Ruud van Eijle in de Raad van Toezicht.

3.6.4 Projectgroep Europa

Het Landelijk Bestuur heeft begin 2007 een Projectgroep Europa in het leven geroepen, onder voorzitterschap van Peter van Dalen. Daarnaast maakten Dick van Dijk (internationaal secretaris), Leon Meijer, Henk van Rhee (tot zijn vertrek als bureaudirecteur), Jan Paul Manni (tot zijn vertrek als bureaumedewerker internationaal) en zijn opvolger Guido van Beusekom deel uit van deze projectgroep.

De projectgroep kreeg als opdracht mee om, met het oog op de Europese verkiezingen in 2009, opties voor Europese fractievorming in kaart te brengen. De huidige constructie, waarin de ChristenUnie-SGP-delegatie participeert in de IND/DEM-groep, is namelijk niet ideaal. Dit is in 2004 ook al door het Ledencongres aangegeven. Het Landelijk Bestuur zal zich in zijn besluitvorming richting Europa 2009, mede op de uitkomsten van het rapport van de projectgroep baseren.

3.7 Organisatie Partijbureau

3.7.1 Samenwerking tussen Landelijk Bestuur en Partijbureau

Veel van wat in dit jaarverslag is geschreven, betreft zaken die voor veel mensen zichtbaar zijn geweest. Zaken die direct een relatie hebben met de doelstellingen die de partij zich heeft gesteld. Veel hiervan wordt in gang gezet en uitgevoerd door de mensen van het partijbureau. Op het partijbureau gebeurt echter ook veel dat niet direct gezien wordt. Denk aan de afhandeling van post en email, het verwerken van in- en verkoopfacturen en de secretariële ondersteuning van het Landelijk Bestuur en zijn commissies. Ook verzorgt het partijbureau de administratie van het Wetenschappelijk Instituut, Perspectief, de ECPM en de Bestuurdersvereniging.

Het Landelijk Bestuur heeft deze inzet van de bureaumedewerkers zeer gewaardeerd en is verwachtingsvol voor de samenwerking in het komende jaar.

3.7.2 Personele veranderingen

Medio 2007 werd bekend dat er een aantal mutaties in het personeelsbestand van het Partijbureau te verwerken waren. Het vertrek van bureaudirecteur Henk van Rhee naar Stichting Tot Heil des Volks, was in dit kader het meest in het oog springend. Op het najaarscongres is onder dank voor wat hij voor de partij en voor het bureau heeft betekend, officieel afscheid genomen van Henk.

In de directeurloze periode werd de directie waargenomen door het management team (MT) van het Partijbureau. Dit MT bestond, naast de directeur, uit de clusterhoofden Opleiding & Advies en Communicatie en Campagnes, en is aangevuld met de hoofden Bedrijfsbureau en Bestuurs- en Managementondersteuning.

3.7.3 Algemeen nut beogende instelling (ANBI)

Hoewel de grootscheepse statutenwijziging in november daar op zich niet voor was bedoeld, is van de gelegenheid gebruik gemaakt om een wijziging door te voeren in het kader van nieuwe belastingwetgeving. Nieuwe regels bepalen dat alleen giften die gedaan zijn aan 'algemeen nut beogende instellingen' fiscaal aftrekbaar zijn. Met ingang van 1 januari 2008 zijn de landelijke vereniging (inclusief de Provinciale Unies) en alle kiesverenigingen aangemerkt als ANBI. Het Partijbureau heeft daarvoor een groepsbeschikking aangevraagd.

3.7.4 Nieuw ledenpakket

Begin 2007 is het besluit genomen om voor het einde van het jaar 2007 een nieuw ledenadministratiepakket te hebben. Directe aanleiding was dat helpdesk van de leverancier van het oude pakket werd gesloten. Dat bracht veel risico's met zich mee. Gedurende het jaar zijn er verschillende onderzoeken geweest naar wat de ChristenUnie nodig heeft. Daarbij zijn de belangen van de kiesverenigingen in het land en van de verschillende afdelingen van het Partijbureau nadrukkelijk in beeld geweest. Eind 2007 kon het nieuwe pakket in gebruik worden genomen en begin 2008 is voor het eerst de contributie vanuit het nieuwe pakket succesvol gefactureerd. Het hele jaar 2008 zullen er nog aanpassingen en verbeteringen volgen.